

موانع نظام پذیری سیاسی ، اجتماعی و اقتصادی در ورزش خاورمیانه

چکیده

اگر ما نگاهی به نتایج کسب شده توسط کشورهای خاور میانه در المپیک ها و جام های جهانی ورزش های تیمی داشته باشیم. این کشورها در مقایسه با کشورهای که وضعیت جغرافیایی و اقتصادی مشابهی داشتند نتایج نامطلوبی کسب کردند. این در حالیست که حتی کشورهایی که از نظر سرانه در آمد وسعت جغرافیایی یا نیروی انسانی در وضعیت ضعیف تری از این کشورها قرار داشته اند نتایج بهتری کسب کرده اند.

خاور میانه از دید افکار عمومی جهان با واژه هایی نظیر هرج و مرج، درگیری های داخلی و منطقه ای و بی ثباتی سیاسی معادل است. اما فقط عوامل سیاسی را نمیتوان عوامل موثر بر نتایج کشورهای این منطقه دانست. چرا که وضعیت مشابهی هم در ورزش های تیمی و المپیک در کشورهایی از منطقه که از ثبات سیاسی برخوردارند نیز وجود دارد. علاوه بر نبود ثبات سیاسی عواملی مثل نبود تکثر گرایی سنت گرای ناتوانی دولت ها در حفظ نظم و جلوگیری از هرج و مرج و ساختار مدرن ورزشی از عوامل موثر شرایط کنونی ورزش این منطقه هستند.

از سوی دیگر فارغ از عوامل سیاسی دلایل اجتماعی نیز در این وضعیت نقش دارند. دلایلی مثل بی توجهی به ورزش به عنوان یک نظام اصلی ، نقش استعمار و مصرف گرایی در کنار بی توجهی به تربیت نیروهای بومی و همچنین عامل تک محصولی بودن اقتصاد، ضعف سازمان های مردم نهاد و نفوذ افراد قدرتمند و شبه دولتی ها در به حاشیه راندن نقش مردم در مدیریت ورزشی در این شرایط بی تاثیر نیستند. که در میان این عوامل نقش کم رنگ مردم در مدیریت ورزش مهم ترین آنان است..

تکثر گرایی، سنت گرایی ، اقتصاد تک محصولی، شبه دولتی ها، سازمان های مردم نهاد، استعمار

مقدمه

خاورمیانه یا شرق نزدیک منطقه سیاسی جغرافیایی همراه با غنای بالای منابع طبیعی و ملت هایی با فرهنگ ها و ساختار اجتماعی تا حدودی مشابه هست. خاورمیانه عرصه رویارویی تمدن ها ادیان مختلف بوده و تا کنون تولد و نابودی بسیاری از تمدن ها را به خود دیده است. امروزه این منطقه با پسماندهای درگیری ها مذهبی قومیتی و سیاسی درگیر است که امنیت این منطقه را تحت الشعاع قرار داده.

ماتویبف تحلیلگر روسی موفقیت های ورزشی را با سرانه درآمد بالا و وجود مقدار کافی نیروی انسانی مرتبط دانسته 26 خاور میانه از نظر غنای نیروی انسانی به خصوص جمعیت جوان و غنای منابع طبیعی که منجر به سرانه در آمد بالا در بعضی از این کشورها شده است وضعیت خوبی دارد. چنانچه 4 کشور از این منطقه در میان ۱۱ کشور با بالاترین میزان سرانه در آمد یافت می شوند. 11، 24، 25

با نگاهی به نتایج رویدادهای معتبر بین المللی مانند المپیک و جام های جهانی ورزش های تیمی و حتی در مقیاس قاره ای آن در می یابیم که نتایج این کشورها در مقایسه با کشورهای که وضعیت مالی و نیروی انسانی مشابه و حتی ضعیفتر دارند نتایج نا مطلوبیست.

و این در حالیست که مقامات ورزشی خاور میانه در بسیاری از ورزش ها به طور سرسام اوری هزینه میکنند .

اما چه عاملی باعث می شود که علی رغم وضعیت خوب نقدینگی پیشینه تاریخی و هویتی و نیروی انسانی کافی به موفقیت ورزشی نرسند؟

به منظور توسعه ورزش در خاور میانه به چه چیزهایی باید توجه کرد و چه موانعی بر سر راه این توسعه وجود دارد؟

1- وضعیت اجرایی ورزش در خاورمیانه

1.1- نقش عوامل سیاسی در ورزش

کولول در مدلی که به مدل کولول معروف شده است سه رکن سیاست اقتصاد و جامعه را ارکان تاثیر گذار ورزش میدانند.²

بال (ball) اینگونه نتیجه گرفته است که: کشورهای موفق المپیک ملت های مدرن با ویژگی های غربی و برخوردار از یک حکومت مرکزی نیرومندند و همزمان دارای نظام های داخلی هستند که در رقابت یا تقابل محدود و کنترل شده ای هستند. که باعث اخلاص در امنیت نمی شوند.¹

از گفته بال اینگونه بر می آید که کشورهای که در عین داشتن نظام هایی با ثبات سیاسی درون خود تکثر گرایی¹ یا جریانات سیاسی فرهنگی مختلفی دارند که از کنترل خارج نمیشوند و اخلاصی در امنیت آن کشورها ایجاد نمی کند را در زمره کشورهای موفق المپیک میبینید.

از سوی دیگر در نتیجه گیری بال ویژگی های مدرن بودن و غربی بودن را در کشورهای موفق المپیک میتوان یافت بال در ادامه ویژگی مرکز گرایی را نیز به این دو ویژگی اضافه میکند .

ضعف در مرکز گرایی ، تکثر گرایی ، نفوذ محض سنت گرایی² از عوامل سیاسی ضعف در نظام ورزشی خاورمیانه هستند.

از نقطه نظر اتحاد ملی و انسجام داخلی اگر نگاهی به کشورهای خاور میانه بیندازیم خواهیم یافت که عمده کشورهای خاورمیانه با تفرقه قومی یا مذهبی مواجهند.

کشورهای (ترکیه عراق سوریه لبنان قبرس) به شکل غیر کنترل شده و اخلاص آمیزی درگیر تفرقه قومی هستند در حالی که کشورهای (مصر عراق یمن سوریه لبنان عمان بحرین) درگیر نوع غیر کنترل شده درگیری های مذهبی هستند... سایر کشورهای خاور میانه هم عاری از تفرقه های قومی یا مذهبی نیستند هر چند که دولت مرکزی قادر بوده این تفرقه ها از هر به های مختلف به شکل محدود کنترل شده ای در آورد اما حتی کشورهای که از ثبات برخوردارند نتوانسته اند از این کنترل شدگی در تقویت رقابت در ورزش و تکثر گرایی استفاده کند.

در واقع در بسیاری از کشورهای خاور میانه ثبات سیاسی وجود ندارد و در آن کشورهای هم که ثبات سیاسی وجود دارد ثبات سیاسی همراه با تکثر گرایی وجود ندارد و ما کشوری را نمی یابیم که بر اساس تعریف بال ثبات سیاسی و تکثر گرایی را توانمان داشته باشد.

1.2 ساختار ورزشی در خاور میانه

ساختار ورزشی کشورها ارتباط مستقیمی با نتایج کسب شده توسط ورزشکاران آنها دارد

¹ - **تکثرگرایی سیاسی** به انگلیسی (Pluralism as a political philosophy): یک نوع نگرش فلسفی و سیاسی است که در فرم پایه ای بیانگر تنوع در افکار و پذیرش نظرات متعدد است.
² - گرایش به سنت (سنت): عبارت از **یاور** یا **رفتاری** است که در یک گروه یا جامعه از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود، دارای معنای نمادین یا اهمیت ویژه ای است و ریشه آن به گذشته برمی گردد.)

عوامل موثر بر ساختار ورزشی یک کشور از دید برسکارد عبارتند از:

۱- سیاست زدگی

۲- حکومت گرایی

۳- تجاری شدن

۴- جهانی شدن³

این عوامل سبب میشوند تا ساختارهای ورزش دنیا به ۵ نوع تفکیک شوند⁴:

نظام ورزشی عمده کشورهای خاورمیانه نوع اول این تقسیم بندی را شامل می شوند آنجا که (حکومت مرکزی نقش مهمی در ساختار ورزشی دارد)

کشورهای (ایران، عراق، عربستان، یمن، سوریه، اردن، فلسطین، عمان، کویت، قطر، بحرین از نقطه نظر ساختار ورزشی نوع اول را دارند. که در آن ورزش کاملاً زیر مجموعه ی دولت است. و این دولت است که به عنوان تامین کننده مالی ورزش شناخته می شود و طبیعتاً دولت به عنوان متولی اصلی ورزش در سیاست گذاریها انتسابات و ارزش گذاریها نقش کلیدی دارد.⁴

کشورهای (امارات لبنان قبرس (از لحاظ ساختار ورزشی با تقریبی به نوع دوم که در آن ایالات و استان ها نقش مهمی در اداره ورزش دارند (نزدیکند.

کشورهای مصر و ترکیه در تقسیم بندی به نوع سوم آن که قدرت با حفظ نفوذ دولت به سازمان های ملی شبه مستقل داده می شود نزدیکند. این کشورها عمدتاً کشورهای لیبرالیستی هستند که در آن اغلب موسسات و سازمان های ورزش ملی مستقل از دستگاه دولت و حکومت هستند که کار سازماندهی و .. در اختیار دارند.²

هر چند که در مورد دو کشور مصر و ترکیه تقسیم بندی نوع اداری و ساختار مدیریتی را شامل می شود و اگر بخواهیم جزئی تر نگاه کنیم صرفاً نوعی ظاهر سازی و مدرنیته پوشالی را در ساختار ورزشی این دو کشور می یابیم که اگر به چرخه مالی و اجرایی فدراسیون های ورزشی نگاه کنیم در واقعیت نمیتوان آن را مستقل از دولت و افراد شبه دولتی³ یافت.

2- تاثیرات عوامل اجتماعی در ورزش خاور میانه

2.1- جایگاه ارزشی ورزش در خاور میانه

در دنیا جوامعی هستند که به تلقی ورزش با دید یک پدیده غیر اساسی یا غیر جوهری مینگرند که ارتباطی با مصالح اکثریت مردم ندارد این جوامع عمدتاً ورزش را یک نظام فرعی تلقی میکنند. اینگونه جوامع عمدتاً از جهان سومند. در حالی که کروم به این اعتقاد دارد که در جوامع غربی به همان اندازه که به آموزش و بهداشت بها میدهند به ورزش نیز بها می دهند⁷.

الغولی احتمال می دهد شاید این امر رابطه ورزش، پیشرفت و رفاه اجتماعی را بیان میکند².

³ - شبه دولتی ها: "افراد صاحب نفوذی که نه در میان دولتی ها می‌کنند و نه در میان خصوصی ها تعریف می شوند اما سعی میکنند از منافع هر دو گروه استفاده کنند. این افراد می توانند به ثروت های ملی دسترسی داشته باشند بی آنکه مسئولیتی نسبت به آن داشته یا به نهادی برای آن پاسخگو باشند.

در دوران ارتباط غرب با ملل خاور میانه که از رهگذر تجارت یا استعمار، تفکر کلاسیک غربی به تدریج داخل فرهنگ این ملل نفوذ کرد. در سالهای اخیر عمده مباحث فکری در این منطقه بر محوریت تصادم تفکر کلاسیک غربی و تفکرات سنتی و بومی این منطقه بوده است که با ترویج روز افزون فرهنگ کلاسیک غربی همراه بود.

تفکر کلاسیک بعد عقلی و فکری را بر بعد جسمی ترجیح میداد. به طور کلی نظر تفکر کلاسیک غربی پیرامون ورزش به گونه ای بود که جامعه شناس برجسته ای همچون کارل دیم ورزش را امری بیهوده میدانست².

از سوی دیگر به موازات تفکر کلاسیک غربی جهان بینی ای در خاور میانه وجود داشت ریشه در تفکرات بومی و سنتی این منطقه داشت. تفکری که معتقد به تقدم روح بر جسم تقدم زندگی معنوی بر زندگی مادی و تقدم منافذیک بر فیزیک بود.

حاصل جمع آوری این دو تفکر جز بی ارزش تلقی کردن ورزش در جهان بینی ملل خاور میانه نبود به گونه ای که ساختار نظام مند ورزشی یا هر نوع ارزش دهی به فعالیت ورزشی به طور کلی و نظامند در گذشته خاور میانه مگر برای مقاصد نظامی وجود نداشت.

بدین سبب هم اکنون که بیش از شش دهه پس از اظهار نظر کارل دیم می گذرد تفکر کلاسیک غربی تفکر رایج در میان صاحب نفوذان، مدیران، برنامه ریزان، تجدد خواهان و روشنفکران ملل خاور میانه است چنین می باشد که نظام ورزشی یک نظام فرعیست.

هر چند که امروز برخی دولت های خاور میانه توجه بیشتری به ورزش میکنند اما این بیشتر به آن دلیل است که یک نوع مشروعیت سیاسی داخلی و بین المللی به حکومت های خود بدهند.

به طور مثال کشورهای امارات و قطر برای اینکه شهرت بین المللی پیدا کنند و موجبات کسب در آمد و مشروعیت را برای حکومت های غیر دموکراتیک خودشان فراهم کنند تلاش میکنند تا به هر قیمت میزبانی رقابت های مهم را بگیرند. 14، 27، 15 یا چهارهای سرشناس ورزش در تعامل باشند یا کشور بحرین برای اینکه چهره مدرن و و موجهی به خود بدهد و افکار عمومی جهان را از سرکوب معترضان منحرف کند اقدام به برگزاری هر چه بهتر و پر هزینه تر مسابقات فرمول یک کرد²⁸.

کشور ترکیه در ادامه سیاست های اتاتورک سعی دارد تا از طریق غربی سازی ورزش چه در مدیریت و چه در اجرا خود را همچون سایر کشورهای غربی نشان دهد از این رو سعی دارد که با ورزشکاران و مربیان سرشناس دنیا قرار داد ببندد تا به سیل جهانی سازی ورزش بپیوندد.

ورزش در خاور میانه بیش از آنکه تحت تاثیر توده ها و افکار عمومی باشد تحت تاثیر سیاسیون قرار میگیرد که این امر ریشه در ضعف سازمان های مردم نهاد در این منطقه دارد. و زمانی که ورزش از سازمان های مردم نهاد فاصله بگیرد و ارتباط خود را با مردم از دست بدهد به سختی میتواند توسعه یابد و نیروهای انسانی مورد نیاز خود را اعم از تحلیلگر مربی ورزشکار و مطبوعات تامین کند.

2.2- نقش استعمار در نگاه جامعه به ورزش

در قرون اخیر تمامی کشورهای خاور میانه به اشکال مختلف با مسئله استعمار درگیر بودند و بلااستثنا در برابر استعمار مغلوب بودند.

در دورانی که استعمار از شکل مستقیم به شکل غیر مستقیم در آمد کشورهای خاور میانه تاثیرات زیادی از غرب گرفتند. تاثیر گذاری کشورهای استعمارگر روی ملل خاور میانه در همه شئون اجتماعی و سیاسی و فرهنگی آنها از جمله ورزش بود.

کشورهای استعمارگر از القای نمادها و دستاورد های خود به کشورهای خارجی هدفی داشتند:

آن گونه که کمال شلیبی گفته است: "اهتمام انگلستان به ورزش و بازیهای نظام مند که خصلت های نظم و وفاداری را رشمیدهد که به منظور حکومت بر مستعمرات بریتانیا تربیت می شود. لازم بود این اقدام تا انجا ادامه پیدا کند که بازیها به نمادی بریتانیایی بدل شوند و آنرا در مستعمرات خود رواج دهند تا از این طریق مردم مستعمرات را به رنگ و فرهنگ بریتانیایی در آورند"⁹.

میتوان به شکل گسترده تر این گونه تعمیم داد که ورود نمادهای غربی از سوی کشورهای غربی قدرتمند به کشورهای ضعیف تر راه را برای نفوذ نماد های غربی که نوعی غلبه پنهان و استعمار نو⁴ است هموار میکند.

در سال های اخیر افزایش قیمت نفت نقدینگی زیادی را روانه اقتصاد عمدتاً دولتی خاور میانه که در آن صاحب منصبان علاقه بسیاری به سرمایه گذاری در خارج از کشور دارند کرده است. امروزه تیم های معروف را در فوتبال می بینید که اسپانسرهایی از کشورهای ضعیف تر فوتبالی دارندحتی تیم هایی در قلب اروپا که به مالکیت خاورمیانه ای ها در آمدند و امروزه در منچستر پاریس یا شهرهای دیگر اروپا دامنه فعالیت خود را گسترش داده اند. که حتی با اصل بازگشت سرمایه در این سرمایه گذاریها مورد تردید است. و بر همگان واضح است که این سرمایه گذاران نفتی اهداف غیر اقتصادی و عمدتاً سیاسی را هدف خود قرار داده اند. 20، 22

به نظر می رسد در بخش ورزش شرکت های چند ملیتی صاحب منصبان فیفا و باشگاه های ورزشی اروپایی بیش از همه از افزایش قیمت نفت در خاور میانه سود بردند.

1.2.2- بی توجهی به آموزش جوانان و نیروی انسانی بومی و ارتباط آن با مصرف گرایی

مصرف گرایی و غفلت از تولید در خاور میانه سبب بی توجهی آنها به آموزش شده است.

انور الخولی معتقد است: که در دوران اشغال که جهان عرب آن را پشت سر گذاشت استعمارگران با تعلیم و تعلم میجنگیدند. زیرا تعلیم از مهمترین راههای روشنگری سیاسی است و از رهگذر آن شهروند با حقوق و وظایف سیاسی خویش آشنا میشود و معانی از ایدئوموکراسی و پیشرفت را می فهمد تا زمانی که مقررات و آیینها درونمایه ی خود را از فرهنگ استعمار بگیرند این یعنی باقی ماندن در بند استعمار وابستگی فرهنگی در نتیجه وابستگی سیاسی به استعمارگر شولتر بعد سوم اقتصاد را پس از کار و سرمایه تعلیم و تربیت و ارتقای فنون مدیریت می دانند.¹⁰

این باور شولتر بی ارتباط با باور مارشال نیست که میگوید ارزشمندترین نوع سرمایه گذاری سرمایه گذاری انسانی است.

در خاور میانه موفقیت ورزشی را فقط در بردن یا کسب جام یا قرار داد بستن با مربیان و بازیکنان مشهور بین المللی میبینند. تمامی مناطق خاور میانه که دارای قدمت تاریخی در این منطقه اند بلا استثنا دچا جمع گرایند⁵ که بیشتر ریشه در سنت ها و کهن الگوهای آنها دارد.

آزادی های فردی در این کشورها قربانی کهن الگوها و سنت های مذهبی و قبیله ای آنها میشوند. در چنین شرایطی جوانان چیزی بیش از چرخ دنده های یک ماشین برای حفظ سنت ها نیستند و جوانان موظفند تا برای حفظ سنت ها همچون پدرانشان در گذشته باشند و کارها فعالیت ها و دستاورد های آنان را تکرار کنند.¹⁷

ناکارآمدی چنین نظام اجتماعی در گذشته که روند تغییرات در دنیا بسیار کند بود به چشم نمی آمد اما از آنجا که در سالهای اخیر با پیشرفت های همه جانبه فناوری و افزایش جمعیت به سبب گسترش بهداشت جوانان دنیای امروز با مسائل، چالش ها و رقابت هایی روبرو می شوند که هیچ یک از نسل های قبلی آنها با آن روبرو نشده و به دلیل نظام

⁴ - رجوع شود به: دانشنامه سیاسی- داریوش آشوری- نشر مروارید- چاپ شانزدهم ۱۳۸۷- ص ۲۸

⁵ - جمع گرایی (به انگلیسی) **(Collectivism)**: عبارت است از هر نگرش و رفتار اخلاقی اجتماعی و سیاسی که استقلال فردی را کاهش و اهمیت اجتماعت را افزایش دهد

تربیت سنتی قائل بر این ممالک این جوانان نیروهای کار آمدی برای مواجهه با تغییرات دنیای امروز نمی باشند. در بعضی از کشورهای خاورمیانه که با فرهنگ خود به سنتیزه پرداختند و تقلید کورکورانه کشورهای غربی پرداختند این بحران عمیق تر است در چنین کشورهایی جوانان عمدتاً نقش اپراتور را دارند و بخشی از بازار مصرف کالاهای دنیای سرمایه داری اند به گونه ای که تجدد در کشورهای خاورمیانه خلاصه به لباس ها خودرو ها لوازم تکنولوژیک مصرفی تولید شده در کشورهای دیگر شده است. 25،19،18

بی توجهی به نقش جوان در خاورمیانه نتایج منفی زیادی را برای آنها به همراه دارد چرا که جوان استوانه جامعه و پشتوانه رهبران سیاسی برای تغییرات مطلوب است. بی توجهی به جوانان و بی توجهی به آموزش سبب کمبود همیشگی نیروی انسانی کارآمد در زمینه ورزشی می شود از این رو کشورهای خاورمیانه مجبور به واردات نیروهای انسانی از کشورهای خارجی می شوند. و سودهای بسیاری را برای کشورهای بیگانه فراهم میکنند بی آنکه خود سودی ببرند یا بومی سازی ای را در ورزش ایجاد کرده باشند.

بی توجهی به جوانان و بی توجهی به تعلیم و تربیت دو عنصر مکمل یکدیگرند که سبب افزایش مصرف گرایی و تقلید پذیری در خاورمیانه میشوند.

اساساً در دنیای جدید و نظم مستقری که در شرایط کنونی وجود دارد کشورهای خاورمیانه بازار مصرف خوبی برای کالاهای غربی و تزریق پول به شرکت ها و سازمان سرمایه محور هستند. عمده توجهی که به ورزش ها در خاورمیانه میشود نیز در راستای همین است که پادشاهان و سیاستمداران وابسته به غرب که منافع شخصی و خانوادگی و جایگاه حکومتی خود را به منافع ملت ترجیح میدهند و داریبهای ملی را به نام خود در کشورهای قدرتمند غربی سرمایه گذاری میکنند خود عامل تقویت کننده ای در ادامه این وضعیت هستند.

3- ورزش و اقتصاد

3.1- نقش اقتصاد تک محصولی در وضعیت کنونی ورزش خاورمیانه

اقتصاد بسیاری از کشورهای خاورمیانه تک محصولی و وابسته به منابع طبیعی است از این رو بنگاه های اقتصادی قدرتمند و تولید محوری در این کشورها به وجود نمی آید تا نهاد های مردمی ورزش را اداره می کنند. کشورهایی از خاورمیانه که تظاهر به داشتن ساختار مدرنی از ورزش می کنند نیز توسط افرادی که وابسته به دولت و ثروت های ملی هستند اداره می شوند که حتی اسم ورزشگاه ها نیز گویای این امر است. 23 به ندرت در خاورمیانه کشوری میابید که اسم یکی از سیاسیون شاهزادگان یا شبه دولتی ها روی ورزشگاه نباشد یا ورزشکارانی که سابقه ورزشی زیاد و موفقی دارند به مانند جوزپه مانتزا یا سانتیاگو برنابو روی ورزشگاه تیم محبوبشان قرار گیرند. تا زمانی که اقتصاد تولید محور نباشد و ریشه در سرمایه های ملی و منابع طبیعی کشورها داشته باشد افرادی که توانایی این را دارند که ثروت های ملی را به انحصار در آورند ورزش را نیز به انحصار خود در میاورند ..

۳.۲- نقش و جایگاه طبقات در ورزش

ورزش در جهان امروز مشخصاً در چند سال اخیر رنگ کاملاً مادی به خود گرفته است و رسانه ها صاحبان سرمایه و قدرت موثرترین نیرو در ورزش هستند.

همینک باشگاه های ورزشی در سراسر جهان برای آنکه نظام انحصار عضویت به طبقه خاصی را حفظ کنند عملاً مبالغ بالایی را برای عضویت یا تماشای بازی ها ایجاد کرده اند. 2. امروزه در برخی از کشورها با صرف هزینه ی کلان علی رغم توانایی پایین ورزشی میتوان خود را به تیم های پایه باشگاه های مطرح در برخی از این کشورها رساند. به گونه ای که عملاً شایسته سالاری از چرخه گزینش ورزشی حذف شده است. ارتباط بازکنان با افراد و شرکت های صاحب نفوذ نقش مهمی در مطرح شدن آنان و همچنین کسب جوایز آنان دارند. این امر به همراه دخالت سیاسیون در ورزش سیاسیونی که حتی بعضی از آنها کوچکترین اطلاعی از ورزش پیش از ورود به آن نداشته اند. ورزش را به عاملی برای

حصول منافع سیاسی و اقتصادی افراد یا گروه های خاصی کرده که به هیچ وجه ورزش را چیزی جز بنگاه سود دهی نمی بینند.

مادی شدن ورزش در جهان امروز تاثیراتی در اقصی نقاط جهان داشته چنان که می بینیم هواداران باشگاه لیورپول با شعار "ما هواداریم خریدار نیستیم" 21 به افزایش دامنه دار قیمت بلیط ها در انگلستان اعتراض کردند.

در همه دنیا برخی از ورزش ها نماد طبقه کارگر و برخی نماد طبقه مرفه بودند مثلا ورزش های یک نفره رزمی جز ورزش های ارزان و ورزشهایی مثل اسب سواری چوگان گلف نماد ورزش طبقه مرفه در خاور میانه هستند. در نمونه مشابه تاریخی در ایران عصر صفوی طبقه ثروتمندان بیشتر گرایش به ورزش چوگان داشتند در حالی که طبقه مردم عادی بیشتر اوقات فراغت خود را با ورزش هایی نظیر کشتی می گذراندند. نقش ماهیت طبقاتی در ورزش آن چنان مهم بوده که وهل بروز ورزش را در دگرگونی اجتماعی و ظهور طبقه غیر مولد اشراف که اوقات فراغت بسیاری داشتند در برتینا قرن ۱۷ میندند 6

شکل کنونی فوتبال زاینده انقلاب صنعتی و ورزشی خیابانی و نماد طبقه کارگر در جامعه بود.

دخالته سوداگران تجاری در امور فوتبال خاور میانه که به چیز جز منفعت مالی نمی اندیشند و افزایش قیمت نفت که در طی سالهای اخیر مصرف گرایی را در خاور میانه افزایش داده ورزش را از یک سمبل خیزش و تلاش مردمی که در آن انسان به شکوفایی ان دسته از استعدادهاش که از درون است می پردازد و با سایرین به طور یکسان در قلمرو عادلانه ورزش به رقابت می پردازد (خواه سیاه سفید ثروتمند یا فقیر) به یک ویتترین پر زرق و برق تجاری بدل کرده که به طور روز افزونی دایره مردمی و فعالیت خودش را تنگ تر و تنگ تر میکند. و به طور روز افزونی بخشی از خود را جدا کرده و انحصار بیشتری به سرمایه داران و سیاسیون در منطقه میدهد.

اگر سرمایه داری و انحصار سیاسیون در ورزش گسترش پیدا کند دیگر شکل برابری ساز ورزش رنگ و بوی موقتی بخود میگیرد حتی موفقیت های ورزشی به در سطح ملی حس موقتی از وحدت ملی را ایجاد میکند و بعد از پایان فرایند ورزشی مردم یاد طبقات اجتماعی خود می افتند.

ورزش در هر حالتی یا هر وضعیتی همواره سود بیشتری را به گروه های نخبه میرساند. و این و همان روندیست که سرعت در حال طی شدن است 8.

4- آیا نظام ورزش در خاور میانه موفق است؟

برای اینکه بدانیم نظام ورزش در یک کشور موفق یا ناموفق است باید باید سه عامل را بررسی کنیم:

- 1- برخورداری یا دوام نسبی
- 2- روشن بودن اهداف آن برای اکثریت جامعه
- 3- کوشش در راستای سازش و هماهنگی میان خود و سایر احاد جامعه 2

4.1- برخورداری یا دوام نسبی در خاور میانه:

از آنجا که امنیت داخلی و ثبات سیاسی در این منطقه حتی به طور کامل بر قرار نیست. انتظار یک ساختار با دوام ورزشی امری محال می باشد. حتی در کشورهای با ثبات حاور میانه که قادرند ثبات سیاسی خود را حفظ کنند. ثبات مدیران بالاخص مدیران ورزشی حفظ نمیشود. به عنوان مثال در ایران که از نقطه نظر سیاسی و انسجام داخلی یکی از با ثبات ترین کشورهای خاور میانه است عالی ترین سازمان ورزشی ۶ بار تغییر ساختار داده در حالی که در آمریکا طی ۵۰ سال اخیر هیچ تغییری صورت نگرفته است 3.

4.2- روشن بودن اهداف آن برای اکثریت جامعه :

هرچند هدف گذاری های بلند مدت ورزشی مستلزم ثبات در دستگاه های سیاسی و مدیریتی است.

اما از سوی دیگر سیاست گذاری ها و اهداف یک سازمان باید برای افکار عمومی روشن باشد. اهداف بلند مدت ورزشی با اهداف سیاسی، اجتماعی و اقتصادی گره خورده است. موفقیت یا شکست ورزشی در برد و باخت خلاصه نمی شود و برنامه ریزان ورزشی باید تبعیبات اجتماعی اقدامات خود را در نظر داشته باشند. حال آنکه در ورزش خاورمیانه سطحی نگری امر رایجیست برنامه های آن ها کوتاه مدت بوده و موفقیت ورزشی را در برد و باخت یا کسب میزبانی یا قرارداد با مربیان و بازیکنان مشهور خارجی می بینند این در حالیست که کشورهایی که ساختار پیشرفته تری در ورزش دارند برنامه ریزی های بلند مدت تری میکنند. همواره داشته های خود را همچون درصد جمعیت روستایی جمعیت جوان و .. و تبعات اجتماعی و سیاسی اقدامات خود را برای دهه های بعد در نظر میگیرند و مضرات و معایب اقدامات خود را برانداز میکنند. در پایان خواهند یافت که آیا این برد یا دست آورد ورزشی در راستای اهداف سیاسی اجتماعی آن ها می باشد یا خیر. هر چند که می توان اینگونه نتیجه گرفت که در ورزش خاورمیانه اساسا هدف یا برنامه بلند مدتی که راستای منافع جامعه یا حتی حکومت باشد نیست و همه فعالیت های ورزشی برای سود بردن افراد نه اجتماع آن هم در کوتاه مدت می باشد.

4.3- کوشش در راستای سازش و هماهنگی میان خود و سایر آحاد جامعه ...

بر اساس منشور بین المللی ورزش حق همه مردم می باشد.7

ورزش زمانی در یک جامعه موفق است که همه آحاد جامعه آن را بپذیرند و با آن ارتباط دو سویه مثبتی داشته باشند و از هر نوع تبعیض خواه طبقاتی، جنسیتی، قومیتی، مبری باشند. به گونه ای که از دید ویلیامز یکی از فلاکتور هایی که موفقیت یا عدم موفقیت یک نظام را مشخص میکند این است به واسطه عوامل اجرایی نیرومند و مجاز و مستمر در قلمرو وسیعی اجرا شود.

چرا که عده ای معتقدند نباید برای ورزش قیدو بند های دست و پا گیر ایجاد کرده بلکه باید به گونه ای عمل نمود که منافع همه مردم در ورزش مورد حمایت قرار گیرد نه اینکه با ایجاد مقرراتی منافع عده ای خاص در نظام سنتی تاملین گردد.5.

به همین دلیل اضافه شدن هر قیدو بندی که سبب حذف بخشی از جامعه شود سبب تضعیف ورزش می گردد.

کلیشه های جنسیتی که باعث محدودیت فعالیت زنان در ورزش می شود نیمی از جامعه را از چرخه هواداری و ورزشکاری حذف می کند. ممنوعیت ورود زنان به استادیوم های ورزشی ظرفیتی از هواداران را حذف کرده یا باعث کاهش هوادار و طراز مثبت مالی در ورزش های مربوط به زنان شده همینطور عدم امکان پخش تلوزیونی قوانینی سنتی و مردسالارانه به مانند عربستان که حتی رانندگی را برای زنان ممنوع کرده ظرفیت ورزش در این کشور را به نیم رسانده است.

بر اساس گفته ویلیامز 5 نهایت شکوفایی ورزش زمانی محقق می شود که ورزش به شکل سراسری با امکانات آموزشی کمابیش برابر در سراسر یک کشور گسترده شود. حال آنکه اخیرا تیم های کرد کشور ترکیه به دلیل آنچه که آن را تبعیض می دانند قصد دارند که از لیگ سراسری فوتبال این کشور جدا شوند و لیگی مستقل برگزار کنند. از 31 استان کشور ایران تنها 8 استان در لیگ برتر فوتبال این کشور تیم دارند. از ۵۹ دوره رقابت های برگزار شده لیگ فوتبال ترکیه 52 بار قهرمانی به تیم های استانبولی رسیده. در ایران هیچ تیمی از شهری که مرکز استان نباشد سابقه قهرمانی ندارد.

نتیجه

نمی‌توان دلایل نتایج کسب شده ملت‌های خاورمیانه را صرفاً سیاسی دانست. هر چند که بی‌ثباتی سیاسی از عوامل مهم و موثر در ضعف ورزش خاورمیانه است. اما در کشورهای هم‌که دارای ثبات سیاسی هستند نتایج تفاوت‌آنجانی ندارد. و باید عوامل دیگری را همچون نبود تکثرگرایی، نفوذ سنت‌گرایی، تلقی ورزش به عنوان یک نظام فرعی، بهره‌برداری استعمار از ورزش، بی‌توجهی به تولید و پرورش نیروی انسانی کارآمد در زمینه ورزش و مصرف‌گرایی را به عنوان عوامل مکمل و پنهان این ضعف ورزشی به حساب آورد. هر چند که بی‌ثباتی مدیریتی و بی‌هدفی که سبب ضعف یا نبود برنامه ریزی بلندمدت در ورزش شده است نشانه‌های ناکارآمدی در سیستم ورزش خاورمیانه هستند. اما مهمترین عامل در وضعیت کنونی ورزش خاورمیانه جدایی ورزش و توده‌ها از یکدیگر هستند.

ورزش پدیده‌ای مردمیست و زمانی به موفقیت خود می‌رسد به شکل سراسری و بدون تبعیض تمام اقشار مردم را در خود حل کند و مردم و نهادهای مردمی نقش‌گردانندگان آن را بر عهده بگیرند. تمامی اصلاحات ساختاری تا زمانی که بر مردمی بودن خود تاکید نکرده باشند و قادر نباشند با مردم ارتباط قدرتمندی ایجاد کنند به نتیجه نمی‌رسند. پس میتوان اینگونه نتیجه گرفت که مهم‌ترین و موثرترین گام در جهت پیشرفت ورزش مردمی ساختن آن است. این مردمی بودن ورزش سبب هموار شدن مسیر ایجاد تغییرات در ساختار ورزشی خاورمیانه می‌شود.

- 1- Chu, donald, dimension of sport studies, john wiley & sons, n.y., 1982
- 2- امین انور الخولی، ورزش و جامعه
- 3- Bergsgard NA. 2007. sport policy: a coprative analysis of stability and change Elsevier
- 4- Houlihan b. 2005. public sector of sport policy. international review for the sociology of sports 40:163
- 5- Grupe, o, sport in the modern world, N.Y. springer-verlage, 1973
- 6- Edwards, h., sociology of sport, Dorsey press, honewood, 1973
- 7- الیونسکو: الرياضه و مظاهرها السياسيه والاجتماعيه و التربويه وتعريب عبدالحميد سلامه والدار العربی للكتاب بطرابلسو ١٩٨٦
- 8- Parsamehr. m 2009 sociology of sport university of yazd1
- 9- حسن احمد الشافعی: التنظيم الدولي للعلاقات الرياضيه منشاه المعارف اسکندریه 1984
- 10- کمال درویش و امین الخولی: اصول الترویج و اوقات الفراغ. دار الفکر العربی. القاهره ١٩٩٠
- 11- World Economic Outlook Database, October 2015, International Monetary Fund. ^- Database updated on 6 October 2015. Accessed on 6 October 2015
- 12- World Economic Outlook Database, October 2015, International Monetary Fund
- 13- . Database updated on 6 October 2015. Accessed on 6 October 2015^
- 14- وبگاه فردانیوز، صفحه 127480، ١٥ آذر ١٣٨٩. بازبینی شده در آذر 1389 قابل دسترسی در: <http://www.fardanews.com/fa/news/127480>
- 15- "de Arruda, Marcelo Leme (May 14, 2010). "FIFA Club World Championship 2009 ↑ Retrieved March 6, 2013. بنیاد آماری سند. ورزش. فوتبال.
- 16- "de Arruda, Marcelo Leme (July 17, 2012). "FIFA Club World Championship 2010 Retrieved March 6, 2013. بنیاد آماری سند. ورزش. فوتبال.
- 17- Ratner, Carl; Lumei Hui (2003). "*Theoretical and Methodological Problems in Cross-Cultural Psychology*". *Journal for the Theory of Social Behaviour* 33 (1): 72. doi:10.1111/1468-5914.00206
- 18- [The World Trade Organization](#), accessed 12 April 2012, [INTERNATIONAL TRADE STATISTICS](#)
- 19- [The World Factbook](#), accessed 19 September 2008, [Rank Order - Imports](#)
- natiomaster، مجله، اطلاعات کشورها، آمارها، اقتصاد، تجارت قابل دسترسی در: - <http://www.nationmaster.com/country-info/stats/Economy/Trade/Imports-per-capita>

-20

21- مجله تلگراف وبگاه telegraph، ورزش تیم ها، لیورپول صفحه 12140240 نوشته شده در تاریخ 4 فوریه ۲۰۱۶ قابل دسترسی در:

[http://www.telegraph.co.uk/sport/football/teams/liverpool/12140240/Liverpool-owners\[gi FSG-brag-about-transforming-fans-into-customers.html](http://www.telegraph.co.uk/sport/football/teams/liverpool/12140240/Liverpool-owners[gi FSG-brag-about-transforming-fans-into-customers.html)

22- *"Paris Saint-Germain - Settlement Agreement - May 2014"* (PDF). UEFA.org. 16 May 2014

23- مجله world stadiums بخش خاورمیانه تاریخ 18 آوریل 2015 قابل دسترسی در:

http://www.worldstadiums.com/middle_east/maps/middle_east.shtml

24- Jump up ^ "GDP per capita, PPP (current international \$)", World Development Indicators

-25

World Bank. Database updated on 14 April 2015. Accessed on 14 April 2015

.Jump up ^ GDP - per capita (PPP), The World Factbook, Central Intelligence Agency

Accessed on 7 March 2014

26 - Matveyef, fundamental of sport training-moscow-progress.pub.1981

27- خبرگزاری انتخاب- در مجله entekhab (روي خط)- صفحه 201065- نقل شده در

7 اردیبهشت 1394 اینترنت) قابل دسترسی در:

<http://www.entekhab.ir/fa/news/201065>

• 28- دیپلماسی ایرانی - در مجله irdiplomacy (روي خط)- صفحه 1946736- نقل شده در دوشنبه 31 فروردین 1394 اینترنت) قابل دسترسی در:

• <http://irdiplomacy.ir/fa/page/194673612>